

KOUVOLA

Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelma

Sisällysluettelo

1	Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelma.....	2
1.1	Ohjelman sisältö ja tavoitteet.....	2
1.2	Julkisen taiteen määritelmät.....	3
1.3	Julkisen taiteen merkitys Kouvolan kaupungille ja kouvoolalaisille.....	4
2	Kouvolan kaupungin julkisen taiteen hankintaperiaatteet	6
3	Kouvolan kaupungin julkisen taiteen työryhmä ja tehtävät	8
4	Julkisen taiteen hankinta Kouvolan kaupungilla	10
5	Julkisen taiteen prosessit Kouvolan kaupungin omissa ja ulkopuolisissa taidehankkeissa.....	13
6	Julkisen taiteen rahoitus.....	15
7	Julkisen taiteen hoito ja ylläpito Kouvolan kaupungilla.....	16
8	Liitteet.....	17
8.1	Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelmaa valmistellut työryhmä.....	17
8.2.	Mallisopimus.....	18

1 Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelma

1.1 Ohjelman sisältö ja tavoitteet

Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelma määrittelee julkisen taiteen roolit ja tehtävät Kouvolan kaupungissa. Ohjelmassa avataan kaupungin poikkihallinnollisia prosesseja julkisen taiteen osalta ja annetaan suuntaviivoja julkisen taiteen käytön kehittämiseksi. Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelma luo hyviä yhtenäisiä käytäntöjä sekä monialaisia ja moniäänisiä tapoja suunnitella ja toteuttaa julkisia taidehankkeita. Julkisen taiteen avulla Kouvolan kaupunki edistää taiteen saavutettavuutta ja kulttuurihyvinvointia.

Julkisen taiteen ohjelma on tarkoitettu ensisijaisesti Kouvolan kaupungin sisäiseen käyttöön selkiyttämään ja yhtenäistämään julkisen taiteen prosesseja eri toimialojen sisällä ja niiden välillä koko kaupungin alueella. Ohjelmaa toteutetaan toimialoittain kaavoituksesta rakennuttamisen kautta ylläpitoon. Julkisen taiteen ohjelmalla on myös kaupungin ulkopuolisia tahoja ohjaava tehtävä, sillä se luo uusia ja yhtenäisiä toimintamalleja siitä, kuinka toteuttaa julkisen taiteen hankkeita Kouvolan kaupungin alueella. Kaupunki voi olla yhteistyökumppanina ulkopuolisten tahojen julkisen taiteen hankkeiden suunnittelussa, rahoituksessa ja/tai toteutuksessa. Näitä kaikkia julkisen taiteen prosesseja ohjataan monialaisessa ja –ammattillisessa julkisen taiteen työryhmässä ja julkisen taiteen hanketyöryhmissä. Julkisen taiteen ohjelmalla sitoutetaan koko kaupunki yhteisiin julkisen taiteen hankkeisiin.

Poikilo-museoiden internet-sivujen yhteyteen laaditaan **julkisen taiteen sivusto**, joilta löytyvät tämän ohjelman lisäksi julkiseen taiteeseen ja taidehankkeisiin (toteutuneet ja suunnitteilla olevat) liittyvää ajankohtaista aineistoa, tulostettavia julkisen taiteen esitteitä ja ohjeita sekä tarvittavat muut tiedot yhteydenottoja varten. Sivuilta löytyy myös Kouvolaassa toteutetut julkisen taiteen teokset ja hankkeet. Julkisen taiteen sivusto linkitetään Kouvolan kaupungin internet-sivuille.

Tämän ohjelman ulkopuolelle on rajattu Kouvolan taidemuseon ja Kouvolan kaupungin taidekokoelmien sellaiset taideteokset, joiden sijoituspaikkaa voidaan vaihtaa tarpeen tai tilanteen mukaan. Kaikkia uusia julkisen taiteen teoksia ei välttämättä liitetä Kouvolan kaupungin taidekokoelmaan, vaan kokoelmateosten osalta noudatetaan Kouvolan taidemuseon kokoelmaohjelman (2019) linjauksia hankinnan osalta.

Esko Tirronen, Kesän leikit, 1958. Kymintehtaan koulu, ruokala.
Kuusankosken kaupungin kokoelma. Kuva Anna-Kaarina Kippola / Poikilo-museot.

1.2 Julkisen taiteen määritelmät

Julkisella taideteoksella tarkoitetaan julkisella tai puolijulkisella (julkisen ja yksityisen välillä oleva paikka tai tila, esim. kauppakeskus) paikalla, joko ulkona tai sisällä, olevaa taidetta. Laajimmillaan julkisen taideteoksen saavutettavuus on ulkotiloissa, jolloin se on kaikkien kaupunkimaisessa tai luonnontilaisessa ympäristössä liikkuvien tavoitettavissa. Sisätiloissa olevan julkisen taideteoksen saavutettavuus kapenee, kun taiteen kokeminen vaatii asioimista tietyssä sisätilassa

Julkinen taideteos voi olla rakennuksista erillinen teos kuten jalustalla oleva veistos tai rakennuksiin integroitu, esimerkiksi seinämaalaus tai rakenteisiin asennettu valoteos. Integroitu taide voi olla kiinteä osa rakenteita, mutta myös uusia ja kokeellisia rakennusmateriaaleja, kuten graafista betonia, printtilasia tai muita graafisia elementtejä. Taiteilija voi suunnitella rakenteita tai kalusteita, jotka korvaavat kohteeseen joka tapauksessa hankittavia kalusteita. Julkinen taideteos voi sijaita myös väljemmin rakennuksen ympäristössä tai välitiloissa, kuten aukioilla ja piholla, osana asuinalueita, viheralueita (puistot, metsät) tai liikenneympäristöjä. Jotkut julkiset teokset voivat olla vain kauempaa koettavissa, kuten teiden varsille sijoitetut taideteokset.

Julkinen taideteos voi olla esimerkiksi maalaus, veistos, grafiikanteos, valokuvateos, videoteos, valo- tai ääniteos, ympäristötaiteen teos, esityksellinen tapahtuma, kuten performanssi, tai näiden yhdistelmä – yksittäinen tai useampiosainen teos. Teos voi olla joko pysyvä tai tilapäinen osa kaupunkitilaa. Oleellista ei ole teoksen tekniikka ja toteutuspa, vaan miten julkiset taideteokset ovat suhteessa ympäröivään tilaan, rakennettuun tai luonnon ympäristöön.

Julkinen taideteos on yleensä esteettömästi, helposti ja maksutta sekä ilman aukioaikoja kenen tahansa saavutettavissa. Siksi julkisella taiteella on mahdollisuus tavoittaa ja koskettaa mahdollisimman monia ihmisiä.

Keskeistä julkisen taiteen teosten osalta on niiden taiteellinen sisältö ja laatu, jotka voidaan parhaiten taata tilaamalla teoksia vain ammattitaiteilijoilta tai siten, että taideteos on tehty ammattitaiteilijan ohjauksessa ja valvonnassa.

Kimmo Pyykkö, Kolmoiskosket, 1971. Valtakadun varsi, Kuusankoski. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Johannes Wiehn / Poikilo-museot.

1.3 Julkisen taiteen merkitys Kouvolan kaupungille ja kouvoolalaisille

Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelman taustalla vaikuttaa yleisenä, kunnan kulttuuritoimintaa ohjaavana säädöksenä laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019). Laissa määritellään kunnan tehtävät kulttuurin ja taiteen yhdenvertaiseen pyrkivän tekemisen, harrastamisen, saatavuuden ja käytön sekä taide- ja kulttuurikasvatuksen ja kulttuuriperinnön edistämiseksi.

Taide on itsessään arvokasta, vaikka taiteelle määritellään usein myös välineellisiä arvoja ja tehtäviä. Julkisen taiteen hankkeiden toteuttaminen osoittaa, että Kouvolan kaupunki arvostaa asukkaitaan, siellä työskenteleviä ja myös vierailevia panostamalla kaupunkikuvaan ja ympäristöön, eli yhteisiin julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin sekä niiden viihtyisyyteen. Julkinen taide lisää kaupungin vetovoimaa ja samoin elintärkeää pitovoimaa. Julkinen taide parantaa kaupunkitilan laatua, mutta samalla se myös nostaa kaupunginosien, kortteleiden ja yksittäisten rakennusten arvoa – konkreettisesti ja aineettomasti samanaikaisesti.

Julkinen taide vahvistaa Kouvolan kaupungin identiteettiä ja imagoa taide- ja kulttuurimyönteisenä sekä vireänä ja elinvoimaisena toimijana. Taiteen avulla voidaan kokeilla rohkeasti ja kiinnostavasti uusia visioita, yllättää ja havahduttaa sekä tuottaa elämyksiä – perinteitä ja historiaa unohtamatta. Julkinen taide toimii kaupunkikuvan kohentajana ja positiivisten mielikuvien luoja. Taide on investointi Kouvolan kaupungin tulevaisuuteen.

Heini Nieminen ja Sandra Nyberg, MinneMennä, 2010. Kirkonmäki, Sippola. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Johanna Vuolasto / Poikilo-museot.

Taide on Kouvolan kaupungin vetovoimatekijä. Julkinen taide toimii sijoituspaikoissaan eri puolilla kaupunkia visuaalisina maamerkkeinä ja nähtävyyksinä auttaen paikkojen tunnistamisessa ja kaupunkitilassa suunnistamisessa. Taideteokset luovat ja ylläpitävät paikan henkeä rakennuksesta ja korttelista aina kokonaiseen kaupunginosaan saakka. Julkinen taide tuo rakennukselle tai alueelle kulttuurista nostetta ja luo paikkoja yhteisille tapahtumille. Myös

positiivinen vaikutus matkailun edistämiseen ja kaupungin markkinointiin voidaan yhdistää julkiseen taiteeseen.

Julkisen taiteen hankkeet tarjoavat toimeentuloa ja näkyvyyttä ammatillisen koulutuksen saaneille taiteilijoille ja taideasiantuntijoille, sekä työtilaisuuksia myös kaikille muille teoksen suunnitteluun ja toteutukseen osallistuville tahoille. Kun Kouvolan kaupungin julkisen taiteen hankkeissa käytetään paikallisia taiteilijoita tai muita toimijoita, sitouttavat nämä työt tekijänsä tiiviimmin omaan paikkakuntaan.

Panostamalla julkiseen taiteeseen **Kouvolan kaupunki lisää kaikkien kaupunkilaisten henkistä ja fyysistä hyvinvointia**. Julkinen taide näkyy ja vaikuttaa kaupunkilaisten arjessa yhdessä maankäytön ja rakentamisen kanssa tehden yhteisestä kaupunkilasta esteettistä, laadukasta, ainutkertaista, omaleimaista, elämyksellistä, terveellistä, turvallista ja viihtyisää. Maankäyttö- ja rakennuslaki ohjaa rakentamista edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Taide vahvistaa paikallisidentiteettiä, yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja vähentää ilkeävaltaa. Julkisella taiteella on pitovoimaa eli taiteen ja yleensäkin kulttuurin läsnäolo ihmisten arjessa vaikuttaa osaltaan kaupunkilaisten päätöksiin jäädä asumaan paikkakunnalle. Vastaavasti julkinen taide houkuttaa myös uusia kaupunkilaisia muuttamaan tasokkaan ja kiinnostavan taide- ja kulttuuritarjonnan perässä Kouvolaan.

Matti Peltokangas, Muisto, 1984-1985. Vanha hautausmaa, Muistolehto. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Poikilo-museot.

2 Kouvolan kaupungin julkisen taiteen hankintaperiaatteet

Julkisen taiteen hankinnoissa noudatetaan Kouvolan kaupungin liikunta- ja kulttuurilautakunnassa vuonna 2019 hyväksytyn **Kouvolan taidemuseon kokoelmaohjelman** linjauksia. Kouvolan kaupungin julkisen taiteen kokoelmaan hankitaan nykytaiteen edustavia ja korkean taiteellisen laadun omaavia teoksia, jotka ovat ajankohtaisia ja keskustelua herättäviä. Teokset ovat oman aikamme taidetta ja niiden hankinnalla tuetaan elävien ammattitaiteilijoiden – mahdollisuuksien mukaan kouvolaisten ja kymenlaaksolaisten – työskentelyä. Hankittavat teokset täydentävät ja kohottavat jo olemassa olevan taidekokoelman merkitystä entisestään. Julkisen taiteen hankinnoissa noudatetaan myös Kouvolan kaupungin hankintaohjelmaa ja -ohjetta.

Kouvolan kaupungin julkisen taiteen kokoelmaan hankittavan teoksen on oltava taiteellisesti ja teknisesti korkeatasoinen sekä aiheeltaan ja toteutukseltaan omaperäinen ja sen tekijän on oltava ammatillisen koulutuksen saanut kuvataiteilija. Julkisen taiteen hankkeissa sekä taiteilija- ja teosvalinnoissa painotetaan monimuotoisuutta, oivaltavuutta ja innovatiivisuutta sekä mahdollisuuksien mukaan myös paikallisuutta ja alueellisuutta. Näin taataan taidehankkeen laadukas, kiinnostava ja puhutteleva lopputulos. Teos ei saa olla aiheeltaan tai toteutustavaltaan loukkaava tai syrjivä. Teoksen sijoittamisessa julkiseen tilaan otetaan huomioon sen vaikutus tilaan ja sen ympäristön luonteeseen ja käyttöön. Teos voi olla yhtä lailla rakennukseen integroitu, rakennuksesta erillinen kuin rakennukseen jälkikäteen asennettu teos sekä luonteeltaan osallistava ja toiminnallinen, esimerkiksi vuorovaikutteinen, madaltaen näin osaltaan kynnystä taiteen kokemisessa.

Pysyvän julkisen teoksen on kestävä aikaa sekä taiteelliselta että tekniseltä kannalta. Julkisen taiteen teoksen toteutuksessa teknisestä kestävydestä ja teoksen turvallisuudesta vastaa rakennuttaja/urakoitsija ja taiteilijalle annetaan vastaavasti tukea liittyen tekniseen osaamiseen. Rakennuttajan vastuulla on teoksen perustus, valaistus ja muu tekniikka.

Charles Sandison, Joki, 2015. Kouvola-talo, kaupunginmuseon portaikko. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Johannes Wiehn / Poikilo-museot.

Julkisen taiteen hankintojen tulevaisuuden painopistealueina ovat perinteisten maalausten, veistosten ja vastaavien teosten rinnalla videotaide, **pelitaide sekä valo- ja äänitaide**, jotka profiloivat Kouvolan kaupungin julkista taidetta vahvasti osallistavaan, toiminnalliseen,

vuorovaikutteiseen ja jopa aineettomaan suuntaan. **Toiminnallista ja käytettävää taidetta** voidaan toteuttaa yhdistämällä taidetta päiväkodin, koulun tai puiston leikkipaikan pintoihin ja aktivoivia osia kiinteisiin kalusteisiin.

Uutena mahdollisuutena vahvasti luontoarvoihin panostavassa Kouvolassa voidaan nähdä myös ajan myötä muuttuvat **ympäristötaiteen teokset**. Kiertotalouden ja kierrätyksen sekä luonnon monimuotoisuuden merkitys ympäristötaiteen hankkeissa on tärkeä huomioida, samoin yhteisöllinen tekeminen ja osallistava näkökulma. **Hyvinvointipuistot ja terveismetsät sekä taideluontopolut ja ympäristötaidepuistot** voivat olla myös yksi mahdollinen Kouvolan julkisen taiteen tulevaisuuden suunta.

Selkeitä ja luontevia julkisen taiteen paikkoja Kouvolassa ovat Kouvolan keskeiset kaupunkikeskustat. Lisäksi on huomioitava julkisen taiteen käyttö uusien asuinalueiden rakentamisessa myös kaupunkikeskustojen ulkopuolella. Uudet asuinalueet voivat toimia parhaimmillaan Kouvolan kaupungin **taidekaupunginosina**, joilla on alueen erityispiirteitä hyödyntävä, muista erottuva, teemallinen ja visuaalinen yleisilmeensä.

Julkista taidetta voidaan sijoittaa Kouvolan keskeisen valtavyhlän eli Kymijoen varrelle vesi- ja viherympäristöjä hyödyntäen. Julkisen taiteen teoksista voidaan rakentaa liikenteen solmukohtiin ja eri keskusten välille eripituisia houkuttelevia **taidereittejä- ja polkuja**. Taidereitit voivat ohjata matkalaisia kohti Kouvolaa ja sen keskeisiä kaupunkikeskustoja. Teokset voivat myös yhdistää asuin- tai viheralueita toisiinsa tai muodostaa tiiviimmän, veistospuistomaisen keskittymän joko rakennettuun tai luonnonympäristöön. Julkiset taideteokset voivat olla osa aktiivipuistoja. Julkisen taiteen avulla houkutellessaan kaupunkilaisia liikkumaan ja virkistymään sekä etsimään ja löytämään uusia elämyksiä.

Julkisella taiteella voidaan luoda kaupunkilaisille **kaupunkiolohuoneita** sekä persoonallisia ja kiinnostavia paikkoja elävöittämään asuinympäristöjä. Taide- ja tilakokemus voi olla kokonaisvaltainen ja monitaiteellinen, jolloin voidaan puhua yksittäistä teosta laajemmasta kokonaistaideteoksesta, jonka tulos voi olla muutakin kuin varsinainen taideobjekti. Tapahtumapaikkana voi olla koko Kouvolan kaupunki.

Ulla Rantanen, Kallio, saari ja vuori, 1987. Kuusankoskitalo, ylälämpiö. Kuusankosken kaupungin kokoelma. Kuva Anna-Kaarina Kippola / Poikilo-museot.

3 Kouvolan kaupungin julkisen taiteen työryhmä ja tehtävät

Kouvolan kaupungin julkisen taiteen hankkeita edistää, ohjaa ja koordinoi julkisen taiteen työryhmä. Työryhmään voidaan kutsua tarpeen mukaan myös muita jäseniä, kuten kuvataiteen tai muiden alojen asiantuntijoita. Julkisen taiteen työryhmä kokoontuu museonjohtajan kutsusta kahdesti vuodessa: keväisin käsittelemään julkisen taiteen kannalta kaupungin kaavoitus-, suunnittelu- ja rakennushankkeita (suurhankkeet) ja loppuvuodesta tekemään alustavia suunnitelmia pienhankkeista sekä tarpeen mukaan myös muina ajankohtina. Kaikki julkisen taiteen hankkeisiin osallistuvat tahot pysyvät näin ajan tasalla käynnissä olevista, vasta sovitusta ja mahdollisista suunnitteluun tulevista rakennushankkeista.

Monialaisen julkisen taiteen työryhmän vakituisia jäseniä ovat

- museonjohtaja (puheenjohtaja), museopalvelut
- amanuenssi/taidekokoelmat (sihteeri), museopalvelut
- kaupungininsinööri, yhdyskuntatekniikka
- kaupunginarkkitehti, kaupunkisuunnittelu
- suunnittelupäällikkö, kaupunkisuunnittelu
- kaavoitusarkkitehti, kaavoitusyksikkö
- kiinteistöpäällikkö, tilapalvelut
- rakennuttajapäällikkö, yhdyskuntatekniikka
- rakennuttajapäällikkö, tilapalvelut
- rakennusvalvontapäällikkö, rakennusvalvonta
- kunnossapitopäällikkö, yhdyskuntatekniikka
- kehittämispäällikkö, kaupunkistrategia
- puistomestari, yhdyskuntatekniikka
- osallisuuskoordinaattori, hyvinvointi ja asiakkuudet
- viestintäasiantuntija, viestintä ja VisitKouvola

Julkisen taiteen työryhmä esittää julkisen taiteen yleisiä linjauksia ja suunnitelmia alueellisiksi tai suppeammiksi taideohjelmiksi, edistää prosenttiperiaatteen toteuttamista Kouvolan kaupungin rakennushankkeissa, käsittelee ajankohtaiset ja tulevat talonrakennus- ja infrahankkeet julkisen taiteen kohteiden valinnan kannalta (hankkeen laajuus, muoto ja investoinnin määrä), nimittää ja nimeää julkisen taiteen hanketyöryhmät ja kutsuu tarvittaessa jäsenikseen ulkopuolisia asiantuntijoita. Julkisen taiteen työryhmä määrittelee ja nimeää jokaiselle taidehankkeelle vastuutahon/hanketyöryhmän sen mukaan, minkä toimijan alueelle (kiinteistöt ja tontit, puistot ja viheralueet, metsäalueet, liikunta-alueet jne.) hanke kuuluu. Vastuutaho tekee viranhaltijapäätöksen teoksen hankinnasta, ottaa hoitaakseen taidehankkeen suunnittelun, aikataulutuksen, budjetoinnin, kustannukset, toteutuksen ja ylläpidon – hanketyöryhmänsä avustuksella.

Julkisen taiteen hanketyöryhmässä voi olla jäsenenä julkisen taiteen työryhmän ja hankkeen/kohteen mukaan vaihtuvia rakennuttajatahon jäseniä sekä lisäksi esimerkiksi suunnittelijan, rakennusurakoitsijan, käyttäjän ja alueen asukkaiden edustajia – taideasiantuntijoiden ohella. Hanketyöryhmät kokoontuvat kunkin vastuutahon tai hankkeeseen määrätyn erillisen hankevastaavan kutsusta.

Julkisen taiteen hankkeissa voidaan käyttää tarvittaessa **ulkopuolisia asiantuntijoita**, kuten taide/hankekoordinaattoria, taidekuraattoria, julkisen taiteen ja/tai kuvataiteen erityisasiantuntijaa tai muun alan asiantuntijaa välittäjänä taiteilijan, tilaajan ja muiden hankkeessa mukana olevien toimijoiden välillä. Taideasiantuntijan rooli on tärkeä erityisesti laajemmassa rakennushankkeessa, joka voi olla yksittäinen rakennuskompleksi, kokonainen kaupunginosa tai vaikkapa väylähanke. Asiantuntijan tehtävänä voi olla esimerkiksi taideohjelman laadinta, taiteilijoiden kartoittaminen hanketta varten, taidekilpailun järjestäminen, aikataulujen ja budjetin seuranta, sopimusten laadinta, tiedotus jne. Julkisen taiteen asiantuntijan ottaessa päävastuun taidehankkeen koordinoinnista, vapauttaa se tilaajan ja taiteilijan keskittymään enemmän omaan työhönsä.

Onni Pursiainen, Pesäpalloilija, 1968. Salpausselänkatu, tornitalot. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Poikilo-museot.

Julkisen taiteen hankkeissa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan paikallisen taiteilijaseuran jäseniä, muita alueen kuvataideyhdistyksiä ja taiteilijoita, oppilaitoksia, yrityksiä sekä eri alojen muita toimijoita.

Julkisen taiteen hanketyöryhmä käsittelee erikseen määritellyn rakennuskohteen tai kohteiden osalta julkisen taiteen hankintaa aina suunnittelusta toteutuksen kautta huoltovastuiden määrittämiseen. Hanketyöryhmän tehtäviä ovat:

- kutsua jäsenikseen asiantuntijoita ja muita tarvittavia henkilöitä
- päättää toimenpiteistä julkisen taiteen hankkeiden osalta
- laatia taidehankekohtaiset budjetti-, aikataulu-, toteutus- ja huoltosuunnitelmat
- vahvistaa taiteilijoiden ja teosten valintatavat sekä päättää ko. valinnoista
- hyväksyä teosluonnokset ja päättää teosten hankinnasta

Julkisen taiteen hanketyöryhmän toiminta päättyy taideteoksen tai teosten luovutukseen/vastaanottamiseen. Pysyvä, kaikkia vastuutahoja yhdistävä työryhmä on julkisen taiteen hoitotyöryhmä, jota käsitellään tarkemmin julkisen taiteen hoitoa ja ylläpitoa käsittelevän kappaleen yhteydessä. Julkisen taiteen hanketyöryhmiä voi olla toiminnassa useita samanaikaisesti.

Kaikki kaupungin ulkopuoliset julkisen taiteen hankkeet, mukaan lukien teoslahjoitukset, lähtevät liikkeelle yhteydenotolla **Kouvolan taidemuseoon** (amanuenssi/taidekokoelmat, julkinen taide). Taidemuseo ohjeistaa ja antaa tarvittaessa lausunnon julkisen taiteen hankkeesta, valmistelee ja ehdottaa taidehanketta tai teoslahjoitusta tai teossiirtoa/poistoa kokoelmista julkisen taiteen työryhmän käsiteltäväksi sekä päättää julkisen taiteen teoksen liittämisestä taidekokoelmaan. Taidemuseolla on edustus kaikissa julkisen taiteen työryhmissä. Taidemuseo vastaa julkisen taiteen työryhmän ja julkisen taiteen hanketyöryhmien asiakirjoista sekä taiteellisen asiantuntijuuden tuomisesta julkisen taiteen hankkeisiin, joko taidemuseon omalla henkilökunnalla tai ehdottamalla ulkopuolisia asiantuntijatahoja. Taidemuseo vastaa myös julkisen taiteen teosrekisterin ylläpidosta, samoin paikkatietorekisteristä julkisten taideteosten huolto- ja hoitotietojen osalta. Taidemuseo vastaa julkisen taiteen teosten kuntotarkastuksista ja konservoinnin sekä muiden huolto- ja hoitotoimenpiteiden organisoinnista ja seurannasta.

Vastuu Kouvolan kaupungin julkisen taiteen tiedotukseen liittyvistä sisällöistä, kuten julkisen taiteen omista kotisivuista, on samoin taidemuseolla. Julkisen taiteen hankkeista tiedottavat taidemuseo ja hankkeelle nimetty vastuutaho yhdessä sovittun tavan ja aikataulun mukaisesti.

Wäinö Aaltonen, Läpi tulen (Pro Patria), 1958. Marskinkadun ja Ekholmintien risteys, Kuusankoski. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Johannes Wiehn / Poikilo-museot.

4 Julkisen taiteen hankinta Kouvolan kaupungilla

Julkisen taidehankkeen liittäminen jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (yleissuunnittelu-, tarveselvitys- tai hankesuunnitteluvaihe) osaksi rakennushanketta takaa parhaan mahdollisen lähtökohdan ja laadullisesti korkeatasoisen lopputuloksen sekä taiteen, suunnittelun että rakentamisen kannalta. Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelman rinnalla käytetään julkisen taiteen hankkeissa apuvälineenä ja tarkentavana ohjeistuksena Rakennustietosäätiön julkaisemaa ohjekorttia ”Taide rakennushankkeessa” (RT 103380).

Taidehanke käynnistetään rakennuskohteessa ennen suunnitteluvaihetta, jolloin mukaan liitetään tieto siitä, mitä hankitaan, mihin paikkaan ja millä tavoin. Suunnitteluvaiheessa taiteelle voidaan asettaa tilavaraus, joka pitää sisällään teoksen materiaalit, kustannukset ja koon. Samalla määritellään teoksen hankintarajat ja mahdolliset toiveet teoksen aiheesta jne. suhteessa tilan toimijoihin ja sisältöihin. Taidehankkeen etenemistä Kouvolan kaupungilla esitellään tarkemmin julkisen taiteen hankintaprosessia kuvaavassa kaaviossa.

Julkiseen taidehankkeeseen vaikuttavat tekijät

Kouvolan kaupungilla julkisen taiteen tilaajana toimivat lähinnä kaupunkiympäristön suunnittelun, yhdyskuntatekniikan ja tilapalveluiden yksiköt. Tilaaja/rakennuttaja toimii taidehankkeessa poikkihallinnollisessa yhteistyössä rakennushankkeeseen liittyvien muiden kunnallisten toimijoiden sekä esimerkiksi taideasiantuntijan kanssa. Pääsuunnittelijan/arkkitehdin lisäksi rakennushankkeessa on kohteesta ja hankkeen työvaiheesta riippuen eri alojen muita suunnittelijoita, jotka saattavat vaikuttaa taidehankkeen toteutukseen sekä rakennusurakoitsija, joka voi vastata myös taidehankkeen teknisestä toteutuksesta osana rakennushanketta – hankekohtaisesti sovittuna. Taiteilijalla on vastuu julkisen taideteoksen taiteellisesta suunnittelusta

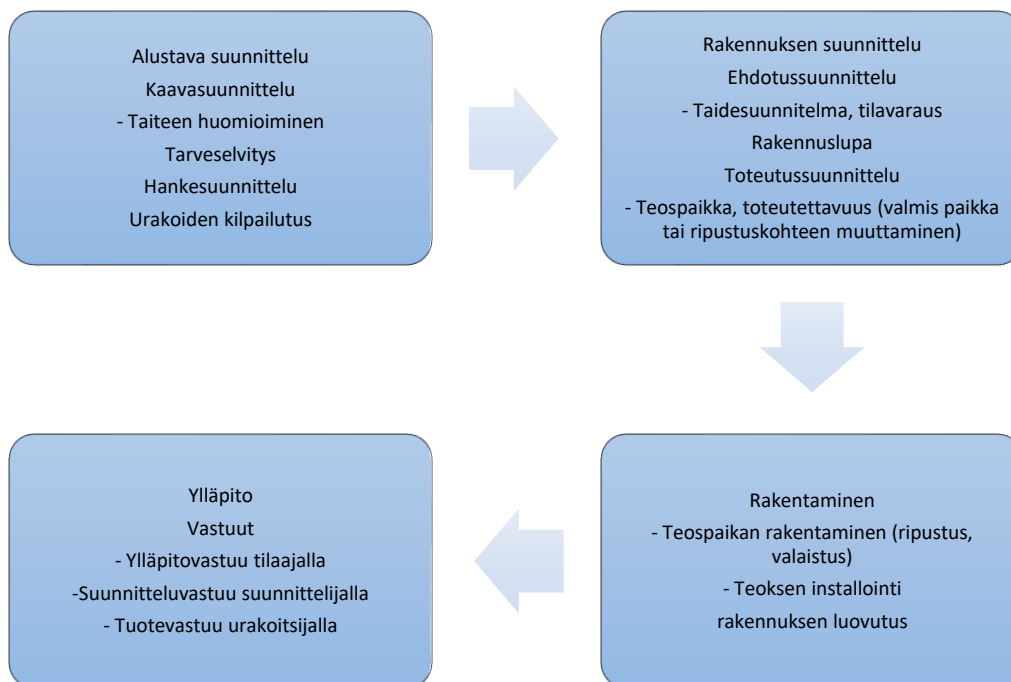
ja toteutuksesta ja hän voi valvoa taidehankkeen teknistä toteutusta. Julkisen taiteen asiantuntija varmistaa osaltaan taidehankkeen koordinaattorina sen laadun ja sujumuuden. Koordinointitehtävä voi liittyä joko suppeamman taidehankkeen yksittäiseen teokseen tai laajemman hankkeen useamman teoksen kokonaisuuteen.

Laajemmissa, kokonaisina kaupunginosia tai asuinalueita käsittävissä rakennushankkeissa voidaan toteuttaa julkisen taiteen hankintoja **taideohjelmien** avulla. Taide on hyvä liittää mukaan laajempiin rakennushankkeisiin jo kaavoitusvaiheessa ja määrittellä julkisen taiteen käytön laajuus ja päämäärät eli onko taide mukana vain yksittäisissä kohteissa vai laajasti koko alueen suunnittelussa. Aluerakennushankkeissa huomioidaan erityisesti alueen identiteetti, yleisilme, erityispiirteet, historia, muu rakennuskanta, ympäristö ja käyttö sekä alueen asukkaat ja muut toimijat.

Julkisen taiteen hankkeen taideohjelmassa määritellään yksittäisen rakennuksen, rakennuskokonaisuuden, kaupunginosan tai asuinalueen taidehankintojen hankinta- ja rahoitustavat, tavoitteet ja periaatteet, taiteen teemat ja paikat, huolto- ja ylläpito, sekä hankkeessa mukana olevien eri tahojen tehtävät ja vastuut. Taideohjelma voi olla hankekohtainen, mutta myös yleisluontoisempi työväline esimerkiksi katutaiteen tai osallistavan taiteen toteuttamiseksi Kouvolan kaupungissa. Taideohjelma ei suoraan sido tai velvoita rakennuttajaa, vaan on enemmänkin ohjeellinen työkalu julkisen taiteen hankkeiden kartoittamiseksi ja mahdollistamiseksi tapauskohtaisesti.

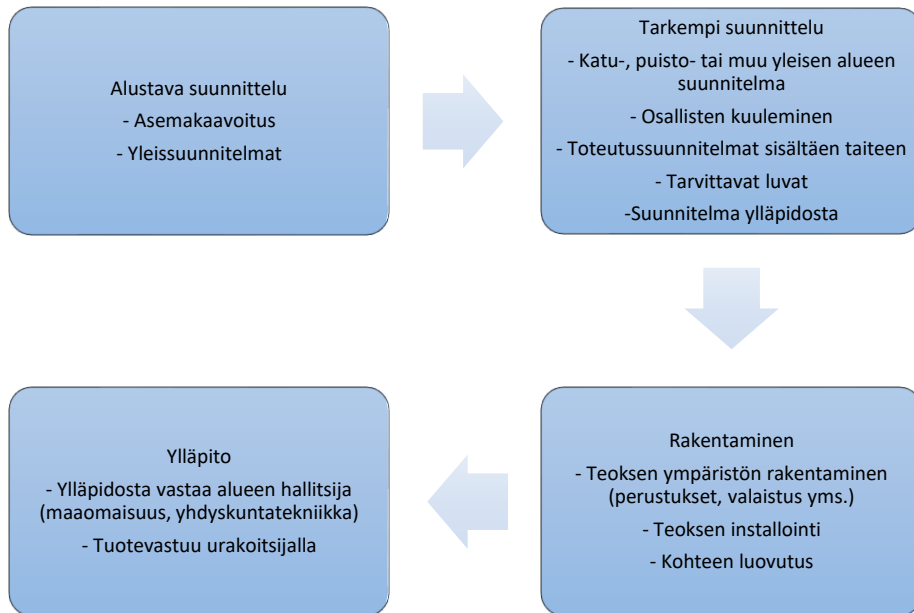
Julkista taidetta voidaan hankkia Kouvolan kaupungin rakennusten uudis-, saneeraus- ja laajennuskohteisiin. Rakennuskohde voi olla yksittäinen rakennus tai tietyn rakennusryhmän käsittävä laajempi kokonaisuus. Taideteosten on hyvä olla mukana jo rakennushankkeen hankesuunnittelu-, kilpailutus- ja tarjouspyyntövaiheessa – urakkamuodosta riippumatta. Taidetta voi talonrakennushankkeissa olla sijoitettuna piha-alueille, julkisivuihin ja sisätiloihin.

Julkinen taide talonrakennushankkeessa

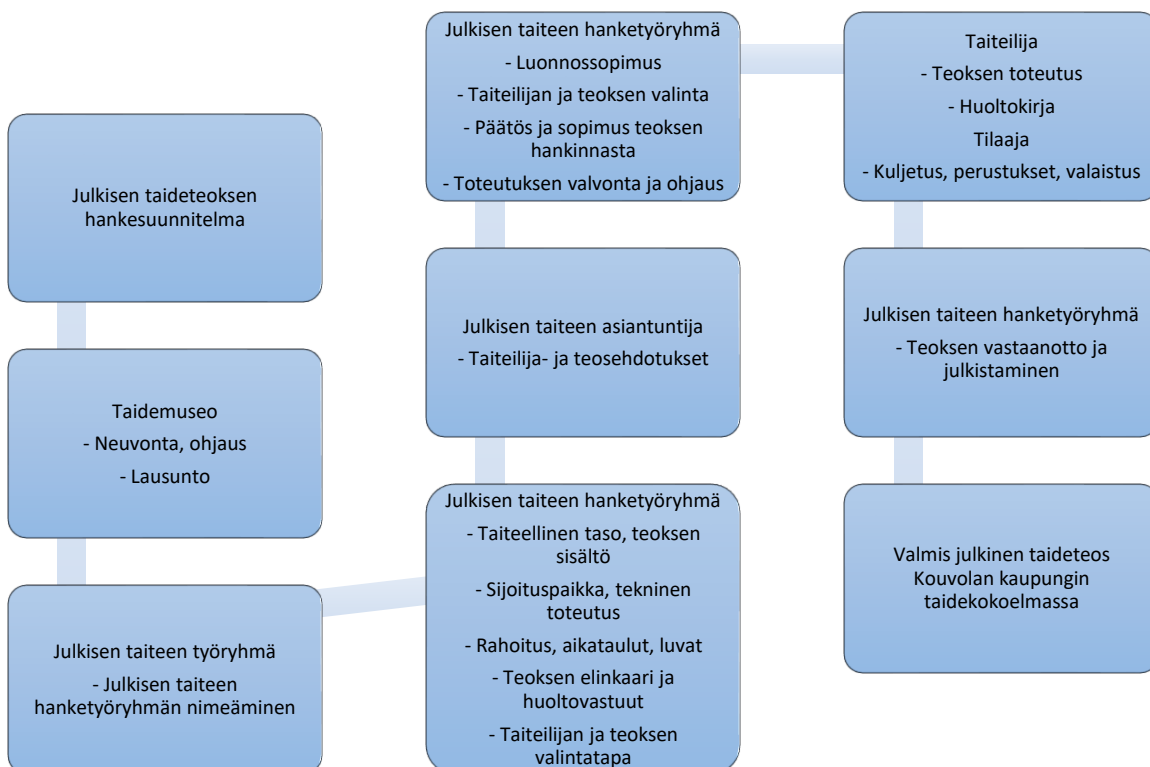

Julkinen taide Kouvolan kaupungin infrahankkeissa pitää sisällään kaupungin hallinnoimille yleisille alueille, kuten katualueille, toreille/aukioille, puistoihin, liikuntapaikkoihin tai metsiin sijoitetut taideteokset.

Julkinen taide infrarakennushankkeessa

Julkisen taideteoksen hankintaprosessi

Julkisen taideteoksen **hankesuunnitelmassa** on otettava huomioon ainakin seuraavat seikat:

- Taiteilija ja teoksen sisältö
- Kustannukset, aikataulut
- Tekninen toteutus
- Sijoituspaikka
- Piirustukset, havainnekuvat
- Teoksen omistaja
- Teoksen huolto
- Esilläoloaika väliaikaisissa teoksissa

Taidehankkeessa mahdollisesti **tarvittavat luvat** selvitetään kaupungin rakennusvalvonnasta tapauskohtaisesti jo taidehankkeen käynnistysvaiheessa, samoin naapureiden kuuleminen. Jos teos on huomioitu rakennuksen/alueen suunnitelmissa, joihin on liittynyt osallisten kuuleminen, ei erillisiä lupia tarvita. Jos taidehanke toteutetaan muusta suunnittelusta erillisenä eli jälkeen päin, tulee sen turvallisuus ja hyväksyttävyyys varmistaa lupaprosessin kautta. Korttelialueilla käytössä olevat vaihtoehtoiset lupatyypit ovat rakennuslupa, toimenpidelupa ja maisemätyö lupa. Lupatarpeen määrittelyssä otetaan huomioon muun muassa se, vaikuttaako julkinen teos rakennuspaikan tai rakennuksen ulkonäköön. Kaupunkikuvallisesti merkittävässä hankkeissa tulee pyytää lisäksi kaupunkikuvatyöryhmän lausunto ja mahdollisesti hyväksyttää teos myös lupajaostossa. Yleisillä alueilla taideteoksen sijoittaminen voi vaatia yleisen alueen suunnitelman laatimisen. Asia ratkaistaan tapauskohtaisesti. Myös tilapäisten julkisen taiteen teosten lupatarve selvitetään. Luvan hakijana on kiinteistön omistaja tai muu sitä hallinnoiva taho.

Irmeli Tarmo, Savon radan 100-vuotismuistomerkki, 1989. Rautatieaseman länsipuoli. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Johannes Wiehn / Poikilo-museot.

Taiteilijoiden ja teosten valinnassa voidaan käyttää tapauskohtaisesti erilaisia hankintatapoja. **Suorahankinnassa** yhdeltä tai useammalta taiteilijalta pyydetään teosluonnokset samasta kohteesta. Rakennuskohteeseen voidaan myös hankkia valmis teos suoraan taiteilijalta ilman luonnosvaihetta. **Taidekilpailussa** voidaan käyttää joko avointa kilpailua tai kutsukilpailua, jotka voivat olla joko yksi- tai kaksivaiheisia. **Portfoliohaku** on edellisiä vapaampi, sillä siinä taiteilijat voivat vapaasti esitellä osaamistaan, jonka jälkeen hanke voidaan toteuttaa suorahankintana, kutsukilpailuna tai rinnakkaisena luonnostilauksena. **Rinnakkaisessa luonnostilauksessa** useammalta taiteilijalta tilataan samanaikaisesti teosluonnokset samasta kohteesta. Taidekilpailuissa noudatetaan Suomen Taiteilijaseuran kilpailusääntöjä ja vastaavasti myös portfoliohaussa ja rinnakkaisessa luonnostilauksessa Suomen Taiteilijaseuran laatimia ohjeita. Taiteilijoiden ja taideteosten valinnassa, taiteen sijoittamisessa kohteeseen sekä taidehankkeen koordinoinnissa voidaan käyttää apuna hankekohtaista taideasiantuntijaa. Samoin erillisen **taiteilija- tai taidepankin** (portfoliot) käyttö helpottaa taiteilijoiden ja taideteosten valintaa. Taiteilijapankki voi olla paikallinen, alueellinen tai valtakunnallinen sekä hankekohtainen tai jatkuvasti ylläpidettävä. Myös taideasiantuntijoita voidaan etsiä valmiiden taidepankkien kautta.

Taidehankkeesta tehdään aina **kirjallinen sopimus** tilaajan (hankkeesta vastaavan yksikön päällikkö) ja taiteilijan kesken teoksen tilaamisesta, suunnittelusta ja toteuttamisesta, kun tilaaja on ensin hyväksynyt teosluonnoksen ja tehnyt viranhaltijapäätöksen asiasta. Sopimuksessa määritellään muun muassa taidehankkeen sisältö, aikataulu, kustannukset ja työnjako sekä vastuut. Teoksen toteutuksessa voi olla mukana teoksen suunnitelleen taiteilijan lisäksi myös muita tahoja, kuten materiaalien toimittaja ja varsinaisen työn tekijä. Kouvolan kaupungin julkisen taiteen hankkeiden sopimus pohjana käytetään Suomen Taiteilijaseuran mallisopimusta tapauskohtaisesti soveltaen. Tämän ohjelman liitteenä on malli taideteoksen tilaussopimuksessa huomioon otettavista seikoista.

Raimo Utriainen, Polvesta polveen, 1985. Kaupungintalon edusta. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Poikilo-museot.

Julkisen taideteoksen hankinnassa noudatetaan **tekijänoikeuslain** säädöksiä. Tekijänoikeuksista sovitaan yllä mainitussa taidehankkeen kirjallisessa sopimuksessa. Sopimuksessa otetaan huomioon taiteilijan sekä taloudelliset että moraaliset oikeudet.

Julkisen taiteen hankkeissa otetaan huomioon **kestävän kehityksen** mukaisesti taloudellinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja ekologinen kestävä kehitys kaupunkilaisten asuinympäristön ja yhteisöjen kannalta. Julkisen taiteen hankinnoissa pyritään ottamaan ympäristönäkökulma mahdollisimman laajasti huomioon siten, että taide on ekologisesti kestävä, sen valmistamisessa tai elinkaariajattelussa on hyödynnetty kierrätystä ja teoksen ja sen installoinnin sekä ylläpidon hiilijalanjälki on mahdollisimman pieni.

Kouvolan kaupungin julkisen taiteen hankkeissa **osallistetaan kaupunkilaisia** joko suunnittelu- tai toteutusvaiheessa tai molemmissa. Kaupunkilaisille voidaan laatia taidehanketta tukevia kyselyjä taiteesta, sen tarpeesta ja paikoista kaupunkitilassa. Julkisesta taiteesta voidaan järjestää työpajoja tai taiteilija voi toteuttaa julkisen teoksen yhdessä alueen asukkaiden kanssa. Asukkaita voidaan käyttää myös julkisen taiteen teosten valintaprosessissa. Julkisen taiteen sitominen erilaisiin Kouvolan kaupungin poikkihallinnollisiin alueellisiin hankkeisiin edistää taiteen saavutettavuutta ja madaltaa kynnystä taiteen kokemisessa. Julkinen taide voi olla osa aluetoimikuntien toimintamalleja kaupunkilaisten asuinympäristöjen kehittämisessä. Osallistamisessa tulee huomioida laajasti eri asukasryhmät lapsista nuoriin ja ikäihmisiin sekä maahanmuuttajiin. Osallistamisessa voidaan käyttää apuna kaupungin viestintää ja aluetoimikuntia sekä paikallisia yhdistyksiä ja järjestöjä.

Julkisen taiteen teoksia voidaan ottaa vastaan Kouvolan kaupungin julkisen taiteen kokoelmaan lahjoituksena noudattaen Kouvolan taidemuseon kokoelmaohjelman (2019) taideteosten hankintaan liittyviä periaatteita.

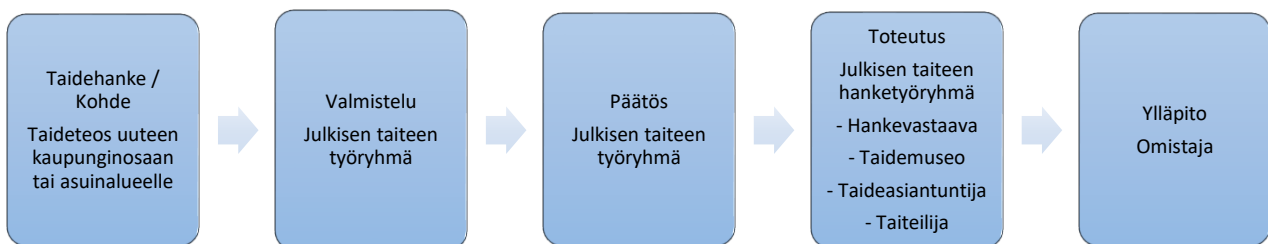

Pauli Koskinen, Tiedon puu, 1964. Lyseon lukion piha.
Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Johannes Wiehn / Poikilo-museot.

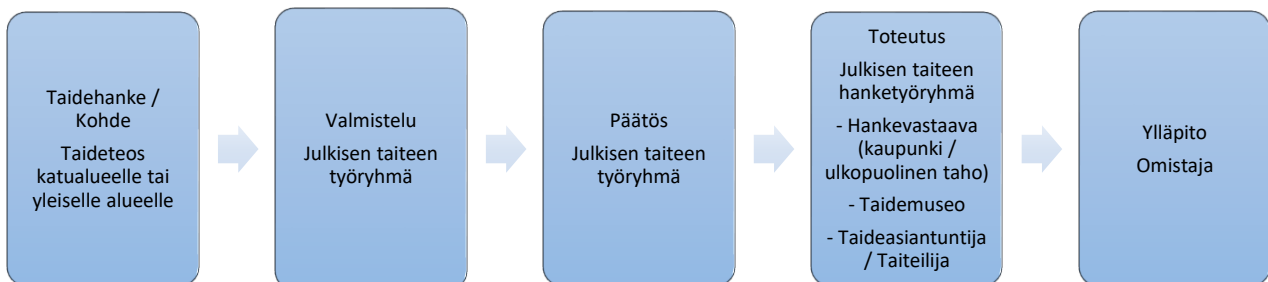
5 Julkisen taiteen prosessit Kouvolan kaupungin omissa ja ulkopuolisissa taidehankkeissa

Ohessa kuvataan julkisen taiteen hankintaprosessin etenemistä Kouvolan kaupungin omissa ja ulkopuolisen tahon hankkeissa muutaman esimerkkitapauksen avulla. Malleilla ohjeistetaan sekä kaupungin sisäisiä toimijoita että ulkopuolisia tahoja julkisten taidehankkeiden ideoinnissa, suunnittelussa ja toteutuksessa. Kolme ensimmäistä esimerkkiä ovat Kouvolan kaupungin investointihankkeita, joiden pohjana on kaupunginvaltuuston hyväksymät investoinnit ja niiden perusteella tehdyt hankesuunnitelmat. Seuraavassa vaiheessa kaupunginhallitus ja/tai tekninen lautakunta hyväksyy hankesuunnitelman, johon on sisällytetty rahaa myös julkiseen taideteokseen. Tämän jälkeen päätös taideteoshankinnasta siirtyy viranhaltijoille. Seuraavat kaaviot kuvaavat tätä viranhaltijavaihetta julkisen taiteen hankintaprosessissa.

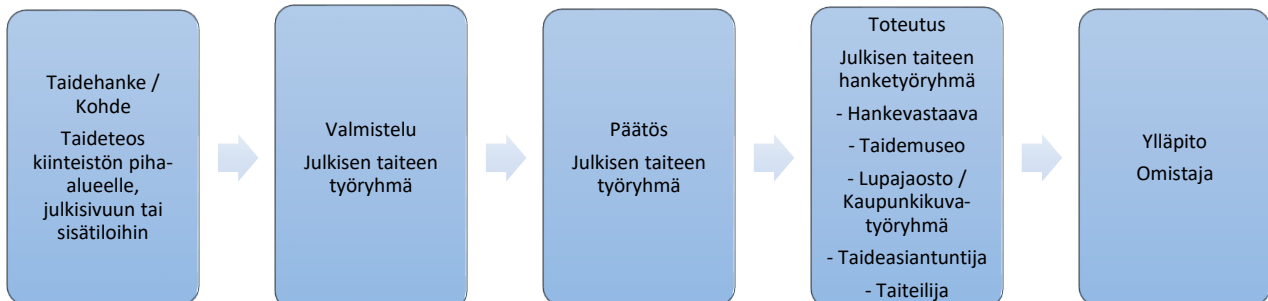
Kaupunkisuunnittelu- ja kaavoitushanke

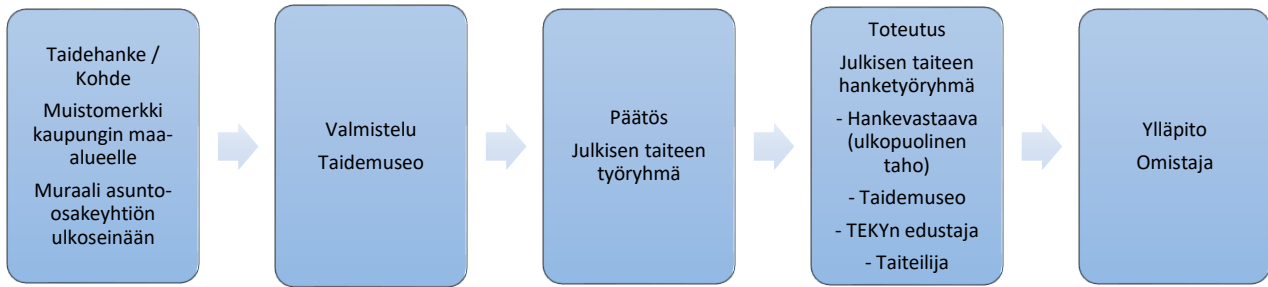
Kaupungin infrahanke

Kaupungin talonrakennushanke

Kaupungin ulkopuolisen tahon taidehanke

Kouvolan kaupungin ulkopuolisen tahon taidehankkeissa tulee huomioida kaupungin oman julkisen taiteen hankkeen tavoin kattava hankesuunnitelma. Hankesuunnitelma käsitellään ensin Kouvolan taidemuseossa, joka antaa asiasta lausunnon ja esittää hanketta mahdollisesti edelleen julkisen taiteen työryhmän päätettäväksi.

Lupatarpeen selvittämisessä tulee huomioida edellä kuvaillun (Julkisen taiteen hankinta Kouvolan kaupungilla) lisäksi sijoituslupa ja työ lupa. Kouvolan kaupungin ulkopuolisen tahon tulee tehdä suunnitelmastaan taideteoksesta tai muistomerkistä kaupungin kanssa sijoittamissopimus, jonka perusteella teos voidaan sijoittaa kaupungin omistamalle tai hallitsevalle alueelle. Lisäksi tarvitaan erillinen katulupa, jonka mukaan kyseiselle teokselle varatulla maa-alueella voidaan tehdä tarvittavat kaivuu- ja muut työt sekä hoitaa alueella töiden vaatimat tilapäiset liikennejärjestelyt.

Kouvolan kaupunki ei vastaa ulkopuolisten tahojen kustantaman taideteoksen tai muistomerkin osalta mistään taideteoksen tai muistomerkin valmistamiseen tai asennukseen liittyvistä kustannuksista. Kaupunki osallistuu ulkopuolisten tahojen taidehankkeisiin ja niiden kustannuksiin ainoastaan sellaisissa tapauksissa ja niiltä osin, joissa kaupunki on yhteistyökumppanina taidehankkeen suunnittelussa, rahoituksessa ja/tai toteutuksessa. Lisäksi kustannuksia syntyy myös niissä tapauksissa, kun kaupungin ulkopuolisen tahon toteuttama valmis taideteos lahjoitetaan tai ostetaan kaupungille. Tällöin vastuu julkisen taideteoksen hoidosta ja ylläpidosta kustannuksineen siirtyy Kouvolan kaupungille ja taidemuseolle. Teosta ei kuitenkaan tässäkään tapauksessa liitetä automaattisesti Kouvolan taidemuseon hallinnoimaan Kouvolan kaupungin taidekokoelmaan.

6 Julkisen taiteen rahoitus

Julkisen taidehankkeen kustannuksiin lasketaan kaikki työvaiheet aina teoksen suunnittelusta valmiin teoksen luovutukseen saakka. Näiden lisäksi tulevat vielä teoksen ylläpitokustannukset. Taidehankkeen budjettia laskettaessa on hyvä ottaa huomioon hankkeesta ja sen laajuudesta riippuen muun muassa seuraavat kustannukset:

- hankesuunnittelu
- taidekilpailu
- taideasiantuntijan palvelut
- taiteilijapalkkio
- taiteilijan työ- ja materiaalikustannukset
- mahdollisen ulkopuolisen valmistajan työ- ja materiaalikustannukset
- matka- ja kokouskulut
- teoksen perustuksen, ripustuksen ja valaistuksen toteutus
- teoksen kuljetus ja asennus sekä vakuutukset
- viestintäkulut

Kun taide otetaan huomioon jo mahdollisimman varhain eli kohteen hankesuunnitteluvaiheessa, niin on mahdollista toteuttaa taidehanke sekä laadukkaasti että kustannustehokkaasti verrattuna siihen, että teos hankitaan vasta valmiiseen tilaan tai paikkaan.

Hankekohtaista julkisen taiteen rahoitusmallia voidaan käyttää Kouvolan kaupungin rakennushankkeissa tapauskohtaisesti. Taideteokselle voidaan varata rahoitusta investointisuunnitelmaan yhtä lailla talonrakennus- ja infrahankkeissa kuin uudis-, korjaus- ja täydennysrakentamisessa merkitsemällä rakennushankkeen budjettiin jo valmiiksi tietty osuus taidehankintaa varten. Taiteelle voi olla varattuna myös oma erillinen budjettinsa.

Radoslav Gryta, Talo, 2019. Pioneeripuisto, Korja. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Anna-Kaarina Kippola / Poikilo-museot.

Kouvolan kaupunginhallitus teki vuonna 2012 päätöksen **prosenttiperiaatteen** noudattamisesta kaupungin rakennushankkeissa tarvittaessa. Prosenttiperiaatteen käyttö Kouvolan kaupungin rakennushankkeissa on tavoitteena, mutta se ei ole sitova. Prosenttiperiaatteen käyttöä harkitaan aina hankekohtaisesti. Esimerkkeinä prosenttiperiaatteen käytöstä Kouvolaossa ovat Charles Sandisonin teos *Joki* (2015) Kouvolan kaupunginmuseon portaikossa sekä asuntomessujen yhteydessä toteutetut Radoslaw Grytan teos *Talo* (2019) ja Antero Toikan teos *Ajan hammas* (2019) Korian Pioneeripuistossa.

Ulkopuolista rahoitusta Kouvolan kaupungin julkisen taiteen hankkeissa voidaan käyttää esimerkiksi siten, että yhdistys, yritys tai muu yksityinen taho (rakennuttaja tai kohteen käyttäjä tai molemmat yhdessä) kustantaa julkisen taiteen hankkeen muilta osin, mutta Kouvolan kaupunki osallistuu kustannuksiin vastaamalla teoksen perustuksista, valaistuksesta ja kunnossapidosta. Ulkopuolinen taho voi toisaalta kustantaa julkisen taiteen hankkeen kokonaisuudessaan.

Muuta rahoitusta, kuten säätiöiden ja rahastojen avustuksia voidaan käyttää täydentämään kaupungin omaa rahoitusta. Sen sijaan yksityisten tahojen rakennushankkeiden tontinluovutusehtoihin kirjattava rakennuttajaa sitova taidevelvoite tai varsinkin suuremmissa aluerakennushankkeissa käytetty rahastomalli eivät sovellu sellaisenaan Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelman rahoitusmalleiksi. Asunto-osakeyhtiöitä ja muita yrityksiä voidaan kuitenkin kannustaa julkisen taiteen hankintaan omiin tiloihinsa, jolloin tietoisuus julkisesta taiteesta ja sen käyttömahdollisuuksista leviää entistä laajemmalle.

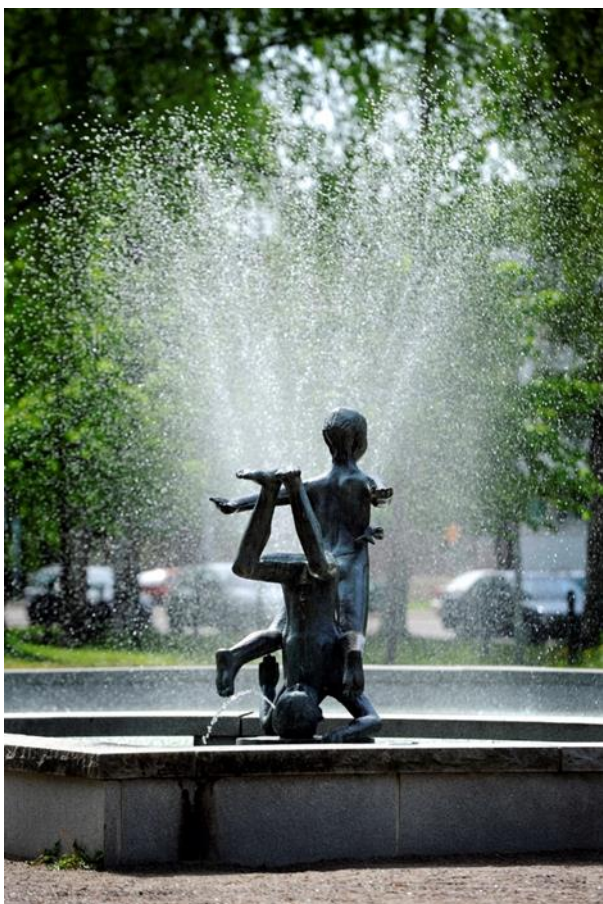
Tuure Laurila, Kalastava karhu, 1959. Kauppatorin eteläreuna. Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Poikilo-museot.

7 Julkisen taiteen hoito ja ylläpito Kouvolan kaupungilla

Kouvolan taidemuseo ylläpitää julkisen taiteen kokoelmasta rekisteriä, missä on jokaisesta teoksesta perustiedot tunnistekuvineen, sijoituspaikkoineen sekä huolto- ja hoito-ohjeineen. Myös muista Kouvolan julkisista taideteoksista, jotka eivät kuulu Kouvolan kaupungin julkiseen taidekokoelmaan, laaditaan vastaava, mutta suppeampi rekisteri, missä on esitettynä kyseisten teosten omistajuus- ja hoitovastuut.

Julkisen taideteoksen luovutus vastaanottokatselmuksessa tilaajalle siirtää samalla myös taideteoksen ja sen ympäristön ylläpitovastuun alueen/rakennuksen hallitsijalle. Samoin jos kiinteistö myydään, siirtyy kiinteään ja paikkasidonnaisen julkisen taideteoksen hallinta ja huoltovastuu uudelle omistajalle. Myös alueen/rakennuksen käyttötarkoituksen muutos, laajennus tai remontti saattavat vaikuttaa teoksen esilläoloon ja siihen liittyviin vastuisiin.

Julkiisiin rakennuksiin tai ympäristöihin sijoitetut teokset ovat alttiina käytön ja ilmaston vaikutuksille sekä vahingoille ja ilkeille. Nämä on otettava huomioon jo julkisen teoksen suunnittelussa ja myös toteutuksessa sekä huolto- ja hoito-ohjeissa teoksen rakenteiden, valmistustekniikoiden, materiaalivalintojen ja pintakäsittelyn suhteen. Taideteoksen ylläpidon vastuut ja kesto (erityisesti tilapäiset teokset) kirjataan ylös myös taideteoksen tilaus- ja yhteistyösopimukseen. Tilaaja selvittää, miten toimitaan teoksen hoidon, huollon ja korjausten suhteen, keneen ollaan yhteydessä sekä kuka vastaa teoksen korjaus- ja konservointikustannuksista. Taiteilijan laatima **teoksen huoltokirja** luovutetaan tilaajalle julkisen taideteoksen luovutuksen yhteydessä. Teoksen huolto- ja muissa toimenpiteissä konsultoidaan aina ensin taiteilijaa tai hänen edustajaansa.

Aimo Tukiainen, Kalojen kanssa kilpaa, 1961. Jaakonpuisto.
Kouvolan kaupungin kokoelma. Kuva Johannes Wiehn / Poikilo-museot.

Kouvolan kaupungin hallinnoimien julkisten taideteosten huolto- ja hoitotoimenpiteitä sekä konservointeja koordinoi taidemuseo. **Julkisen taiteen hoitotyöryhmä** kokoontuu kahdesti vuodessa, keväällä ja kesällä. Työryhmään kuuluvat museonjohtaja, taidekokoelma-amanuenssi, rakennuspalvelupäällikkö ja kunnossapitopäällikkö ja puistomestari. Työryhmän tehtävänä on suunnitella julkisten taideteosten kuntokartoitukset ja organisoida kesän ja syksyn aikana tehtävät huolto- ja hoitotoimenpiteet sekä korjaukset. Viheralueiden kunnossapidon yleinen työselostus (VKT 2021) ottaa kantaa taideteosten hoitoon ja puhtaanapitoon.

Teosten säännölliset kuntotarkastukset tehdään taidemuseon toimesta, samoin tarkemmat kuntokartoitukset taidemuseon määrittelemän asiantuntijan toimesta. Tiedonkulun varmistamiseksi teostiedot, kuntoarviot, materiaaliselvitykset, hoito-ohjeet, tehdyt toimenpiteet ja niiden tekijät, tulevat huolto- ja korjaustoimenpiteet sekä seurattavat asiat kirjataan Kouvolan kaupungin paikkatietojärjestelmään.

Teoksen huoltokirjassa määritellään myös **taideteoksen elinkaari**. Alun perin tilapäiseksi luokitellun teoksen tullessa elinkaarensa päähän, konsultoidaan aina taiteilijaa julkisen taideteoksen poistamiseksi Kouvolan kaupungin taidekokoelmasta. Samoin toimitaan, mikäli pysyvän teoksen katsotaan olevan liian huonossa kunnossa, pahasti vaurioitunut tai kokonaan tuhoutunut. Jos teosta joudutaan jostakin painavasta syystä muuttamaan tai siirtämään alkuperäiseltä sijoituspaikaltaan joko väliaikaisesti tai pysyvästi, ollaan aina ensin yhteydessä taiteilijaan tai hänen edustajaansa, jotta teos olisi myös suoritettavien toimenpiteiden jälkeen mahdollisimman lähellä taiteilijan alkuperäistä ideaa. Jos rakennuksen tai teoksen muun ympäristön käyttötarkoitus muuttuu tai teoksen ympäristöä muokataan, on määriteltävä mitä teokselle tapahtuu uudessa tilanteessa. Luonnonmateriaaleista tehdyn ympäristötaiteen tai vastaavan julkisen teoksen osalta huoltokirjassa mainitaan myös, saako teos muuttua ja jos, niin millä tavoin ajan saatossa. Elinkaariajatteluun liittyy oleellisesti teosten merkitysten säilyminen.

Sähköisten teosten osalta on erityisesti huomioitava materiaalien keston lisäksi tekniikan päivitystarve ja mahdollisuus, että teos on alun perinkin suunniteltu vain tilapäiseksi. Tilapäisten teosten osalta on tärkeää tehdä teoksesta ja siihen liittyvistä prosesseista tarkka dokumentointi, joka teoksesta jää jäljelle kuvina, teksteinä ja muistoina.

8 Liitteet

Kuvataiteen teoksia ovat maalaus-, kuvanveisto-, piirros-, tekstiilitaiteen ja grafiikan teokset, installaatiot, ympäristötaideteokset ja muut vastaavat. Video- tai multimEDIATEOS on yleensä audiovisuaalinen teos. Kuvataiteen teoksen on ylittävä **teoskynnys**, eli teoksen on oltava itsenäinen ja omaperäinen. Kuvataiteen teoksiksi luetaan myös teoskynnyksen ylittävät persoonalliset valokuvateokset.

Muistomerkki on usein jonkin henkilön tai tapahtuman muistona toimiva objekti, joka vahvistaa yhteisiksi koettuja arvoja ja merkityksiä. Muistomerkin muotoja ovat maamerkit, patsaat, veistokset, monumentit, suihkulähteet tai jopa kokonaiset puistot tai paikat. Muistomerkki voi syntyä myös spontaanisti ja olla tilapäinen. Yleisiä muistomerkkejä ovat hautakivet ja muistolaatat sekä sotamuistomerkit. Kaikki muistomerkit eivät ole julkista taidetta.

8.1 Kouvolan kaupungin julkisen taiteen ohjelmaa valmistellut työryhmä

- Anu Kasnio (puheenjohtaja), museonjohtaja, museopalvelut
- Harri Hirvonen (sihteeri, ohjelman kirjoittaja), amanuenssi, museopalvelut
- Anne Ahtiainen, kaupungininsinööri, yhdyskuntatekniikka
- Anne Kangasniemi-Kuikka, kaupunginarkkitehti, kaupunkisuunnittelu
- Arto Kuitikka, kiinteistöpäällikkö, tilapalvelut
- Sanna Laukkanen, viestintäasiantuntija, viestintä ja VisitKouvola
- Kaisa Niilo-Rämä, kaavoitusarkkitehti, kaupunkiympäristön suunnittelu
- Nina Palmros, kuvataiteilija
- Jukka Perttula, kunnossapitopäällikkö, yhdyskuntatekniikka
- Minna Vanhala, puistomestari, viheralueet
- Anneli Vartiainen, rakennuttajapäällikkö, tilapalvelut
- Anne Eriksson, osallisuuskoordinaattori, yhteisöpalvelut
- Heli Veripää, osallisuuskoordinaattori, hyvinvointi ja asiakkuudet

Lisäksi seuraavat henkilöt osallistuivat julkisen taiteen ohjelman valmisteluun kaupunkisuunnittelusta paikkatietojärjestelmän ja julkisten taideteosten rekisterin yhdistämisen osalta: Taija Airikka, paikkatietokoordinaattori, Hanna Hirvonen, paikkatietopäällikkö, Tuomo Mäläskä, paikkatietoasiantuntija ja Aki Tuomaala, paikkatietoasiantuntija.

8.2 Mallisopimus

Oheinen mallisopimus eli listaus niistä seikoista, jotka on hyvä ottaa huomioon julkisen taideteoksen tilaussopimuksessa, on laadittu Suomen Taiteilijaseuran mallisopimuksen ja Kouvolan kaupungin julkisista taidehankkeista laadittujen sopimusten pohjalta. Taideteoksen tilaussopimus laaditaan aina tapauskohtaisesti muokkaamalla sitä kuhunkin taidehankkeeseen sopivaksi.

8.2.1 Osapuolet

Taiteilijan ja tilaajan yhteystiedot Y-tunnuksineen

8.2.2 Tiedot taideteoksesta

Julkisen teoksen aihe ja työnimi

Teoksen arvioitu koko ja tekniikka

Teoksen sijoituspaikka

8.2.3 Tilaajalle luovutettava lopullinen julkinen teos

Lopullisen teoksen toteuttaminen

Teosluonnoksesta poikkeaminen

Teoksen valmistamisen aputyöt ja niiden valvonta

Teoksen luovuttaminen

Teoksen liittäminen taidekokoelmaan

8.2.4 Hinta, eritellyt kustannukset ja maksuaikataulu

Teoksen kokonaishinta

Materiaali- ja valmistuskustannukset

Matkakustannukset

Maksuaikataulu

8.2.5 Taiteilijapalkkio

Taiteilijapalkkion erittely

Korvaus osallistumisesta suunnittelukokouksiin

8.2.6 Tekijänoikeus

Taiteilijan tekijänoikeus teokseen ja luonnoksiin

Tekijänoikeudellisen käytön erittely tilaajan ja taiteilijan kannalta

8.2.7 Muut ehdot

Teoksen kuljetus, säilytys ja sijoittaminen paikalleen

Teoksen sijoituspaikan rakenteet

Teoksen siirtäminen sijoituspaikalta

Teoksen lainaaminen näyttelyyn

Teoksen vakuutusturva

Teoksen valmistumisen edistyminen

Taideteoksen huoltokirja

Teoksen poistaminen pysyvästi sijoituspaikalta ja teoksen elinkaari

Valmiin teoksen lopputarkastus

8.2.8 Liitteet

Taiteilijan teosehdotus (teosluonnos)

Teoksen installointi (kohdekartta)

Taiteilijan ansioluettelo

Tilaaajan viranhaltijapäätös taideteoksen hankinnasta

Yleiset sopimusehdot

Teoksen huoltokirja (teoksen valmistuttua)

Luettelo Taiteilijan apulaisista ja alihankkijoista sekä töiden kustannuksista teoksen teossa

Materiaalien kuvaus ja hinnat teossopimuksen tekoajankohtana

8.2.9 Päiväys ja allekirjoitukset

8.2.10 Selvennykset

Alv-velvollisuus

Taiteilijapalkkio

Materiaalikustannukset

Teoksen ja teoksesta otettujen kuvien tekijänoikeudellinen käyttö

Vakuutusturva

